

Nro. 26.

**A' FELS. CSASZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indúlt Bétsből Kedden Martius 30-dik napján 1813-dik
esztendőben.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Szakszoniai Királyság.

A' *Dresdai* lakosokra nézve félelmes napok
valának Mártziusnak 19, 20, 21 és 22-dik nap-
jai, mellyek felől e'képpen írnak a' közönséges
levelek: —

(Mártzius' 19-dikén jó reggel ilyen nyomta-
tott hirdetést osztottak - ki a' lakosok között: —
„Az *Eckmühli* Hertzeg parantsolatjára minden
lakosoknak tudokra adatik a' követés végett,
hogy mihelyest ma reggel három ágyúlövés esik,
azonnal sietséggel haza menjenek mindenek, és
három óráknak eltelések előtt lakhelyeiket el
ne hagyják. Kiadatott a' *Dresdai* Tanács által,
Mártz. 19-dikén, 1813-ban.“ — Ezen három ágyú
lövések 8 órakor történtek, és a' hidnak egyik

B b

tartoznak alkalmaztatni magokat. Kiadatott a' Dresdai Tanács által Mártz. 22 dikén, 1813.

Ezen egyezés után, mint már írtuk, a' Frantzia seregeknek nagy része eiment Dresdából, azoknak pedig, a' kik kevés számmal meg az ő városban megmaradtak vala, csak 43 óra múlva kellett azt oda hagyni, ha az egyezéstől fogva számlálván, azon idő alatt semmi új Frantzia seregek nem találnek oda' megérkezni.

A' mi a' Szakszoniai katonaságot illeti; erre nézve olyan rendelés érkezett a' Királytól Plauenből Dresdába, hogy a' gyalogság menjen *Torgauba*, a' lovasség pedig *Plauenbe*. —

Az Olasz Vice-Király' fő hadi szállása Mártzius 20-dikán oda hagyta *Lipsiát*, 's mint beszéllettek, *Magdeburg* felé vette útját.

Dresdából sietséggel takarították el a' Frantzia és Szakszoniai beteg katonákat, a' mely végre minden lovat és szekeret össze requiráltak. —

Mártzius 20-dikán déltájban 500 Kozákok érkeztek meg a' Dresdai Ujvárosba, a' kik a' fegyvernységvász' jelentésül zászlókat szurtak fel az *Albis* partjára. Hasonló zászlókat szurtak fel egész *Pilnitzig*.

Prusszia.

A' *Breszlai* újság Mártzius 20-dikán emlékezett legelőbbször a' felől, hogy ő Felsége a' Prusszus Király a' Frantzia Birodalommal való szövetségről lemondott, és ő Felségével a' minden Oroszok Császárával *Megtámadó és Védelmező* (*Offensiv és Defensiv*) Kötésre lépett.

Ezen tárgyról a' *Breszlai* újságnak Mártz. 20-dikán és 22-dikén kijött darabjaiban két Prokla-

matziók és két Edictumok hirdettettek - ki. (A' Proklamátziók a' Toldalékban találhatók).

* * *

Az *Edictumoknak*, mellyek ezen Proklamátziókkal együtt Pruszsziában kiadattattak, ennyiben áll summás foglalatok. Az egyik ezek közül illeti az úgy nevezett *Continentale Systemát*. Ez ilyen szavakon kezdődik: —,

„*Mi Fridrich Wilhelm, Isten' kegyelméből Pruszsziái Király, etc. etc.* Minekutána mi a' Frantzia birodalommal való szövetségtől elállani jóvak találtuk, szükségesnek tartjuk kihirdetetni, hogy mind azok a' megszorítások, mellyek alatt eddig az úgy nevezett *Continentale Systema* miatt a' kereskedés a' mi Statusainkban szenvedett, már most egészszen megszűnnek, 's minden barátságos és neutralis nemzetek hajóinak és portékáinak minden kivétel és külömség nélkül megengedtetik, hogy a' mi kikötőhelyeinkbe bójöhessenek. A' Frantzia portékák pedig, valamint a' productumok úgy a' fabricatumok is, nem tsak az azokkal való élésben, hanem az általvitelre nézve is, a' mi országunkban és seregeink által elfoglaltatandó tartományokban, egyátallyában mind megtiltatnak, 's a' t.

A' másik Edictumnak foglalata egy új Rendnek felállításata *Vas Kereszt Rendjének* nevezetével és tziérével. A' czímer egy ezüstbe foglaltatott öntött vasból való fekete kereszt lesz. Annak első lapján nem leszen semmi írás; a' másik lapján pedig a' Király neve két első betűi F. W. a' Koronával együtt leg felyül, középben három tserfa levelek, leg alól pedig az esztendő jelentő számok, 1813, szemléltetnek.

Fz a' Királyi *Edictum* ilyen szavakon kezdődik: —.

„A' jelenvaló fontos környülállások között, melyektől a' haza' állapotja egészszen fel függesztve van, megerdemli a' nemzetnek ily nagyra felemelkedő buzgósága, hogy egészszen különös emékeztető jelek által tiszteltessék meg és örökösítsék. Hogy az az álhatatosság, mellyel a' nép a' múlt *vas idők* elkerülhetetlen in-ségeit szenvedte, eltsüggedést nem okozott, bizonyítja az a' nagy bátorság, melly által most minden szívek elevenítettnek. Meghatároztuk tehát, hogy a' most kezdődendő hadakozásban, akár az ellenség előtt akár pedig itthon, a' szabadságnak és függetlenségnek visszaszereztetését tárgyazó tekintetben tétetődő érdemek, ezen időhöz illő tulajdonságú megtiszteltetés által jutalmaztassanak meg, 's az ezen tekintetben adandó jutalomczímerek ezen hadakozás után senkinek ne is adattassanak, 's a' többi.“

Ő Pruszszus K. Felsége a' maga tartományait, az Albistól fogva az Orosz birodalomig, négy Gubernátorságokra osztotta - fel, mindenikbe egy Katonsi és egy Polgári Kormányozót rendelvén. Az Albis és Odera között (Sléziát ide nem értvén) Gen. *L. Ettocq*; az Odera és Vistula között (itt is Slézián kívül) Gen. *Tauentzien*; a' Vistulától fogva az Orosz birodalom' határáig Gen. *Massenbach*; Sléziában pedig különösen, Gen. Gróf *Görzen*, rendeltettek katona Kormányozókká.

Gen. *York* Mártz. 17-dikén tartotta seregének egy részével a' maga Berlinbe való bémene-telét, mint az oda való levelek leírják, fényes

pompával, melyet Henrich Királyi Hertzegnél nagy vendégség követett. A' seregek egy része még akkor mingyár tovább indúlt *Potsdám* felé.

A' Király egy hirdetést adatott ki Mártzius 11-dikén *Breszlauban*, mellynek annyiban áll summás foglalatja, hogy a' Gen. *York* tselekedete megvizsgáltván és kivilágosodván az, hogy ő az Oroszokkal való kapitulálásra az által indítatott-fel, hogy a' 10-dik (Frantzia ármádát) bizonyos környülállások *Riga* előtt elkészítették, hogy ez a' 10-dik ármáda magában egészszen megoszlott, és hogy az Oroszok néki a' maga terhes környülállásai között felettébb hasznos feltételeket terjesztettek eleibe: tehát őtet a' Király egészszen hiba nélkül valónak lenni ítéli, és a' vezérségben megerőssíti.

Warschawi Nagy Hertzegség.

Előbbeni leveleinkben említettük volt egyszer, hogy egy még meglévő Lengyel sereg, a' *Kalisch* taján történt verekedések' alkalmatosságával számos Orosz seregeket szemlélvén ellene nyomólni, magát ezek előtt fére vonta. Most azt olvassuk a' *Kalisch*i tudósításokból, hogy feles számú Orosz ármáda indúlt légyen útnak *Czenstochau* felé a' Lengyel ármádának azon maradványa ellen, a' melly magát oda vonta vala el.

Nagy Britannia.

Az Angliai Parlamentumban igen kényes tárgy felett való vetélkedés forgott-fen mostanság. A' dolog a' Régens Princznek és Feleségének házassági életjebéli egyenetlenkedésciket illeti, melyet e'képpen lehet summás rövidséggel elébeszélni: —

Még az 1806-dik esztendőben történt, hogy bizonyos megalatonyító hírekre nézve ezen Királyi Hertzegaszszonynak magaviselete vizsgálás alá vétetteit, melynek a' lett a' következése, hogy néki a' Királyi Udvarba való bėjárás megtiltatott: hanem egy későbbi megvizgáltatás alkalmatosságával a' K. Hertzegaszszony egészen ártatlannak, 's az ő vádlói rágalmozóknak lenni találtatván, néki az ő előbbeni betsülete vissza adatott, és az Udvarba való bėjárás megengedtetett. A' *Wallisi* Hertzeg azonközben (a' mostani Régens) tsakugyan ezen megtisztittatás után sem élt véle, mellyet a' Király látván, leg jobbnak tartotta úgy tsendesíteni. le a' dolgot, hogy *Károline* nevű egyetlenegy unokáját az anyjától elvétette, 's *Windsorban* oly gondosan neveltette, mint illik egy oly személyhez, a' kire atyának a' *Wallisi* Hertzegnek halála után az Ország' Koronája fog szállani. Eleinten 8 napok alatt, későbbre pedig tsak 14 napok alatt engedtetett - meg ezen Koronaörökös Kisaszszony-nak, hogy édes anyját meglátogathassa. Ez a' környüállás igen keserítette a' *Wallisi* Hertzegnét, annyival is inkább, miuthogy a' leánya már 15 esztendő körül járván, nem hogy gyakrabbi véle való együtt lételt engedtek volna az anyának, hanem még mind jobbanjobban megszorították, kivált a' miolta az Öreg Királyt a' maga betegsége a' maga házanépére való figyelmezésben meggátolta. A' Hertzegné így megsértetve érezvén betsületét, mások tanátslásából a' Hertzeghez írt két versben is, nagy érzékenységgel arra kérvén őtet, hogy ne foszsa meg azon egyetlenegy világi gyönyörűségétől, hogy

édes leányával gyakrabban találkozhatték; a' Hertzeg eibenben ezen leveleket egyszer is fel nem nyitotta, hanem bépetséttelve mind annyiszor visszaküldötte a' Hertzegnének, melyből a' lett, hogy azt a' Hertzegné a' közönséges újság levelekben kinyomtatattatta, melly által arra szolgáltatott okot a' férjének, hogy ez az Udvari Titkos Tanácsosokat 's néhány Püspököket és Törvénytudókat összehívatván, az egész dolgot ezeknek ítéletekre bízta, a' kik minden régiebb documentumokat most ismét elévén és megvizsgálván, azt a' határozást tették, hogy valamint a' Regensnek, úgy a' leányának *Károlina* Hertzegaszszonynak valóságos boldogságokra fog a' szolgálni, ha a' leány és anyja között való együttlétel ennekutánna is az eddig való megszorítás alatt fog hagyattatni. —

Ez is megesvén a' Wallisi Hertzegaszszony ezzel sem elégedett - meg, hanem egyenesen a' Parlamentom' Alsó Háza eleibe apellált egy levél által. A' dolog felett való vetélkedésnek Mártz. 4-dikén kellett volna történni. *Cochrane-Johnstone* előre jelentést tett volt a' Parlamentumnak a' felől, hogy ekkor azt a' projektomot fogja tenni, hogy vegye - fel a' Parlamentom a' Hertzegaszszony ügyit, és vizsgálja - meg a' dolgot. Összegyülekeztvén a' mondott napon a' tagok, a' nézők is nagy számmal gyűltek volt fel a' karokba, melyre nézve azt kívánta *Lygon* nevű tag, hogy minden nézők menjenek - ki, a' melynek mindannyiszor meg kell történni, valamikor azt a' Parlamentomnak csak egy tagja is kívánja. *Cocrane* ezért megharagudott és azt mondta, hogy, mivel a' halgatók kiküldettettek, most

ő sem teszi meg a' maga projektomát. Ugyan ő azt is mondotta, hogy nem jól érzi magát, 's erre nézve is jobbnak találja a' következő napra halasztani a' beszédet. Reménlette, hogy ekkor talán nem kergettetnek ki a' halgatók, de kikergették ekkor is. Azonban már most csak ugyan megtette a' projektomot, hosszas beszédben iparkodván megmutatni, hogy igen igazságtalanul bánnak a' Wallisi Hertzegasszonnal, és illő dolog, hogy őtet a' Parlamentom a' maga oltalma alá vegye, 's maga mondjon ítéletet annak ügyére nézve. —

Minister *Castlereagh* ellenben annak megmutatására tartott hasonló hosszas beszédet, hogy ez a' tárgy nem Parlamentom' eleibe tartozó tárgy, 's még nevelni fogná a' Régens és Régensné között való ellenségeskedést inkább, mint sem hogy azt eltsendesítene. —

Wishbread (a' serfőző) is úgy vélekedett, hogy igen méltatlanul bánnak a' Régens Hertzegasszonnal, midőn egyetlenegy gyermekének látogatásától megfosztják, midőn a' Princz az ő leveleit felszakasztás nélkül vissza küldi, midőn a' közönséges levelekben megbántó írások hirdetnek - ki ellene, midőn *Douglasnét*, kinek a' Hertzegné ellen való árulkodásai rágalmozásoknak lenni megesmértettek, meg nem büntették, midőn a' Királyi Titkos Tanács a' helyett, hogy a' Hertzegnének 1806-tól fogva való maga viseletét fontolás alá vette volna, inkább az azelőtteni régi vádolásokat vette vizsgálás alá, a' Hertzegnét meg sem halgatta, és semmi Prokurátort nem adott az ő mentésire. Mind ezekre nézve kéntelen volt a' Parlamentomhoz folya-

modni. Azt is elő hozta *Whitbread* a' *Históriá-*
ból, hogy éppen a' *Boulen Anna* esetéhez ha-
sonlít a' *Hertzegné* története; 's ez is éppen azon
szókkal kívánhatja a' maga ügyének megvizsgálta-
tását, mellyekkel amaz kívánta volt VII-dik *Hen-*
rich Királytól: *Mutassa-meg Felsőged hogy bü-*
nös vagyok, vagy esmerje-meg ártatlanságomat.

Minister Castlereagh még egyszer felelt az
eléhordott ellenvetésekre, azt jegyezvén-meg
egyebek között, hogy *Károli*na Koronaörökös
Hertzegné *Windsorban* neveltetik, melyre nézve
a' tanulásra rendeltetett időből sokat elvesztene,
ha a' városba az anyyához sokszor bójóne; a'
Regens Hertzeg azért nem akarta a' felesége le-
veleit elfogadni, hogy megkülönözéssektől fogva a'
levelezés köztök félbe szakasztatott, hogy a' köztök
való egyenellenkedés az által is ne öregbítessék.
A' *Régénsné* ellenben minden esetre nézve hi-
bázott, midőn a' levelet kinyomtatatta, mert
ez annyi volt, mint a' *Régens* ellen az *Anglus*
néphez folyamodni, és a' leányt az apja ellen
meghívni.

Lord Canning hibás dolognak találta, hogy
ez a' tárgy csak a' Titkos Tanátsnak is eleibe
adattatott; ő e' helyett elégnek tartotta volna
azt tanátsolni a' *Régens Hertzegnek*, hogy ő úr
lévén a' maga házában, úgy rendelje-el annak
dolgait, mint néki tettik.

Végezetre a' lett a' Parlamentom határozá-
sa, hogy nem elegyíti magát ezen dologba.

Utolsó Jegyzések.

Mártzius 12-dikén irták *Lipsiádból*, hogy az
oda való lakosok nagy nyughatalanságok között
töltötték-el az utóbbi 14 napokat. Némely há-

zaknál igen sokáig maradván a' beteg katonák, a' feleüébb veszedelmes hideglelés, az úgynevezett *Isotálybéli hideg*, nagyon elhatalmasodott. Kivált képpen azok között, a' kik a' betegekkel bának, t. i. gondviselők, mosónék, orvosok's egyéb e' félék között, nagy pusztitást teszen ez az igen ragadó nyavalya. A' városból a' környékre is elterjedett már a' falusi nép közzé. Kivált az ifiabb orvosok közzül néhányak neveztetnek meg, is a' kiket mostanság megölt. Minthogy még most szünetlen érkeznek-be a' betegkatonák, Lipsiában nem újság az útzakon elhaló ember.

A' Pruszsus Király vissza indult *Breszlauból* Mártzius 21-dikén Berlin felé a' Koronárólökös Hertzeggel együtt.

A' *Breszlai* ujság jelenti, mint mondja, magános tudósítások után, hogy egy Anglus Fregát *Dantzának* vidékén *Kolibke* melle kikötött légyen.

A' *Bavariai* újságokban ezeket írják *Würtzburgból* Mártz. 22-dikén: — „Itt a' várat már néhány napoktól fogva erőssítik, és töltik eleséggel. *Darmstadti* seregek vettek parantsolatot, hogy beté szálljanak. A' *Moskwa* Hertzeg (*M. Ney*) *Aschaffenburgból* ide érkezett, 's a' Fő és Nagy Hertzegnek udvarlására menvén, azután tovább folytatta útját.

A' Mártzius 16-dikán indúlt *Hamburgi* levelek semmit nem emlekeznek a' felől, hogy a' tájon még eddig valamelly verekedés történt volna. Még Mártz. 13-dikán így írt onnét egy magános tudósító: —

„Tegnap ide hagytak bennünket a' *Frantzia* seregek, hogy valami Kozák csoportokat, a' melyek *Lüneburgnál* száguldoznak, elkeressenek. Az alatt a' polgárok teszik a' katonai szolgálatot. A' mi újságunk azzal bíztat bennünket, hogy nem soká fontos történeteket várhatunk; egy hatalmas *Fr. armáda* fog városunk melé közelíteni.“ — Egy más tudósításban azt olvassuk, hogy a' 32-dik *Katona Osztály*' fő hadi szállása. általtéteit *Hamburgból* az *Albis* bal partjára.